

На допомогу старшому майстру ПТНЗ

(методичний посібник)

ЗМІСТ

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ В ПТНЗ	3
Планування навчально-виробничого та навчально-виховного процесу	3
Організація навчального процесу	8
Облік навчальної роботи	9
Контроль за навчально-виробничим процесом	10
Організація перевірних робіт з виробничого навчання	11
Переведення учня на наступний курс навчання	11
Організація проведення державних випускних кваліфікаційних іспитів та кваліфікаційної атестації учнів	12
ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ	15
ЦИКЛОГРАМА річної роботи старшого майстра (орієнтовна)	25
АЛГОРИТМ РОБОТИ СТАРШОГО МАЙСТРА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НА МІСЯЦЬ	29
МОНІТОРИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В РОБОТІ СТАРШОГО МАЙСТРА	31
РОЛЬ СТАРШОГО МАЙСТРА В ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ЗА ПРОВЕДЕННЯМ УРОКІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	33
ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ШКОЛИ МОЛОДОГО МАЙСТРА	39

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ В ПТНЗ

Планування навчально-виробничого та навчально-виховного процесу

Навчально-виробничий процес у ПТНЗ незалежно від форм власності та підпорядкування здійснюється відповідно до Державних стандартів, робочих навчальних планів та програм, нормативно-правових актів, навчально-методичних документів з професійно-технічної. Зміст і обсяг навчально-виробничого процесу, терміни навчання визначаються робочими навчальними планами та робочими навчальними програмами ПТНЗ.

ПТНЗ обирає форми, засоби і методи навчання та виховання учнів, слухачів у межах визначених законодавством України, цим Положенням і власним статутом.

Основними навчально-методичними документами з планування навчально-виробничого процесу в професійно-технічному навчальному закладі є:

робочі навчальні плани за професіями для певного ступеня професійно-технічної освіти;

робочі навчальні програми з навчальних предметів та професійно-практичної підготовки, що передбачені робочими навчальними планами;

поурочно-тематичні плани з навчальних предметів;

перелік навчально-виробничих робіт з професії на семестр чи курс навчання;

плани виробничого навчання навчальних груп на місяць;

плани навчально-виробничої діяльності на півріччя;

плани занять (уроків);

розклад занять.

Робочі навчальні плани за професіями для певного ступеня професійно-технічної освіти (далі - робочі навчальні плани) - це документи, розроблені у відповідності з типовими навчальними планами підготовки кваліфікованих робітників з кожної професії (далі - типові навчальні плани), що містять код і назву професії згідно з державним переліком професій з підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ, код і назву професії, спеціальності (спеціалізації) за державним класифікатором професій ДК 003:2005, освітній рівень вступника до ПТНЗ, обмеження щодо їх віку і статі, медичних показників, термін і ціль навчання, графік навчально-виробничого процесу, зведені дані загального фонду навчального часу в тижнях, перелік обов'язкових навчальних предметів, видів навчальних робіт, кількість годин відведених на них, послідовність їх вивчення, обсяг навчального часу на обов'язкову компоненту змісту професійно-технічної освіти, загальний фонд навчального часу, форми, періодичність, терміни контролю знань, умінь і навичок учнів, слухачів, критерії їх кваліфікаційної атестації, перелік навчальних кабінетів, лабораторій, майстерень, полігонів, вимоги до основних обов'язкових засобів навчання та планований рівень професійної кваліфікації випускника.

Обсяг навчального часу на обов'язкову компоненту змісту професійно-технічної освіти не може перевищувати 80 відсотків загального фонду навчального часу.

Робоча навчальна програма з навчального предмета (далі - робоча навчальна програма) - це документ, що визначає зміст і обсяг знань та умінь учнів, слухачів. ПТНЗ на основі типових навчальних програм з навчальних предметів (далі - типові навчальні програми) розробляють робочі навчальні програми з урахуванням пропозицій замовників кадрів, з тих навчальних предметів, що формують відповідні професії. Робочі навчальні програми з загальноосвітніх предметів розробляються на основі типових навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів з урахуванням специфіки професії та регіональної компоненти.

Перелік навчально-виробничих робіт з професії визначає завдання, які виконують учні, слухачі з метою оволодіння професійними знаннями, уміннями та навичками, що передбачені робочою навчальною програмою професійно-практичної підготовки. Перелік

навчально-виробничих робіт з професії складається на семестр, курс підготовки майстром виробничого навчання та погоджується зі старшим майстром.

Перелік навчально-виробничих робіт з професії розглядається і схвалюється на засіданні методичної комісії та затверджується заступником керівника з навчально-виробничої роботи ПТНЗ. Для всіх навчально-виробничих робіт, унесених до переліку, додається технологічна та технічна документація, що розробляється відповідними методичними комісіями ПТНЗ на основі державних стандартів.

Загальні вимоги до підбору навчально-виробничих робіт можна сформулювати таким чином:

- система робіт повинна дозволяти всемірно різноманітнити виробничо-технічні ситуації, максимально наближені до виробничих умов;
- перевагу слід надавати роботам, які включають виготовлення складних виробів, складаються з деталей, різноманітних за розмірами, конфігурацією, матеріалом, класами точності та чистотою обробки, що потребують безліч видів обробки, збірки та інших технологічних операцій;
- конструкція та складність робіт повинні бути типовими для тих спеціальностей, які готують в училищі;
- вироби рекомендується підбирати, виходячи з можливостей матеріально-технічної бази училища: це, як правило, повинна бути складна продукція, передбачаючи діяльність учнів різних спеціальностей в умовах замкнутого циклу.

При відбірці робіт для вивчення прийомів виконання операцій насамперед потрібно, щоб робота мала виробниче значення та виконувалася за одну операцію або щоб операція, яку вивчають, переважала в роботі.

Головна вимога до навчальних робіт, які виконуються на тренажерах: вміння та навички, що набуваються, повинні бути максимально наближені до трудових дій, які учні будуть виконувати в реальних виробничих умовах.

При підбиранні комплексних робіт слід ураховувати методично обґрунтоване підвищення складності процесів праці при виконанні навчальних завдань, в тому числі:

- наростаюча важкість виконання, кількість та складність робочих функцій при проведенні робочого процесу;
- застосування різноманітних засобів праці;
- ускладнення виконання необхідних розрахунків при підготовці до роботи та під час її виконання;
- удосконалення підготовки робочого місця;
- зростаючі технологічні показники й вимоги до обсягів та видів робіт.

Комплексні роботи повинні передбачати деяку варіантність виконання найбільш характерних сполучень трудових процесів та технічних операцій, необхідних для закріплення та удосконалення професійних вмінь при ускладненні завдань. В додатку 1 наведена приблизна форма переліку навчально-виробничих робіт.

При проведенні виробничого навчання безпосередньо на виробництві чи в сфері послуг у переліку робіт зазначається загальна характеристика робочих місць або найменування робіт, які учні повинні виконувати з кожної теми чи розділу робочої програми.

За відсутності умов для фронтального навчання учнів, слухачів окремим видам робіт, окрім плану виробничого навчання навчальної групи, складаються графіки **переміщення їх по робочих місцях**. У графіку переміщення вказуються прізвища учнів, слухачів, теми програми, назви робочих місць, дільниць чи найменування навчально-виробничих завдань, тривалість роботи на кожному робочому місці.

Номер і найменування тем і підтем програми (тема уроку)	Кількість годин на тему і підтему (урок)	Найменування навчально-виробничих робіт	Кількість (обсяг) робіт на групу	Норма часу учнівська на одиницю робіт	Усього годин на групове завдання	Відмітка про виконання

Майстер виробничого навчання _____

Графік переміщення учнів по робочих місцях

№ з/п	Прізвище учнів	Д ні за н ят ь 1 Г о д и н и и за н ят ь 1 2 3 4 5	2 Г о д и н и и за н ят ь 1 2 3 4 5	3 Г о д и н и и за н ят ь 1 2 3 4 5
1		1		
2			1	
3				1
4				1
5				1
6		2		
7		2		
8			2	
9			2	
10				2
11		3		
12		3		
13			3	
14			3	
15				3

1,2,3 – робочі місця

Майстер виробничого навчання _____

ПІБ _____

Під час навчання професіям, для яких передбачені лабораторно-практичні і практичні заняття з водіння тракторів, дорожньо-будівельних машин та інших транспортних засобів, майстрами виробничого навчання й викладачами розробляються **плани проходження учнями, слухачами практичних і лабораторно-практичних занять та графіки індивідуального навчання водінню для кожної навчальної групи.**

У ПТНЗ сільськогосподарського профілю план виробничого навчання навчальної групи передбачає таку послідовність і строки проведення робіт на машинах, що відповідають періодам виконання сільськогосподарських робіт і коригуються з урахуванням природних умов.

У дні, коли в закріпленій навчальній групі не проводиться професійно-практична підготовка, майстри виробничого навчання працюють за **індивідуальними планами роботи**, погодженими зі старшим майстром. Під час виробничої практики учнів, слухачів майстер виробничого навчання розробляє план роботи на кожний робочий день.

План навчально-виробничої діяльності ПТНЗ розробляється старшим майстром на півріччя (при професійно-технічному навчанні - на термін навчання) на основі робочих програм професійно-практичної підготовки, переліку навчально-виробничих робіт відповідного тарифно-кваліфікаційного розряду, фонду навчального часу, передбаченого на

виконання навчально-виробничих завдань, погоджується з заступником керівника з навчально-виробничої роботи і затверджується керівником ПТНЗ.

Фонд навчального часу на виконання навчально-виробничих завдань визначається таким шляхом: із загального фонду часу, відведеного на професійно-практичну підготовку робочим навчальним планом, вираховують час на проведення вступних і заключних інструктажів та час на виконання тренувальних вправ. Розрахунок обсягів виробництва здійснюється на основі фонду приведенного часу, що відображає поправки з огляду на рівноцінний час з точки зору продуктивності праці в усі періоди навчання. Фонд приведенного часу розраховується шляхом ділення фонду навчального часу для виконання навчально-виробничих завдань на відповідний перевідний коефіцієнт між встановленими нормами часу на виконання виробничого завдання (одиниці продукції) для працівників підприємств та учнів ПТНЗ.

Обсяг виробничої діяльності визначається в тих професійно-технічних училищах, де в процесі виробничого навчання учні виконують виробничі завдання та виготовляють продукцію.

Фонд зведеного часу на виробничу діяльність визначається таким чином:

$$\Phi_{вд} = \frac{T_{вд}}{K}$$

де $T_{вд}$ - фонд навчального часу на виробничу діяльність;

K - перевідний коефіцієнт до учнівських норм.

$$T_{вд} = (T_{вн} - T_i - T_t) \times N$$

де $T_{вн}$ - загальна кількість часу на виробниче навчання за даний період відповідно до навчальної програми;

T_i - час, необхідний для проведення вступних та заключних інструктажів;

T_t - час для виконання тренувальних вправ;

N - кількість учнів в групі.

На основі фонду приведенного часу, погодинної тарифної ставки визначається заробітна плата одного учня, слухача. Загальні обсяги навчально-виробничої діяльності визначаються з урахуванням усіх учнів, слухачів за кожною професією.

Визначення учнівської норми часу

Пропонується використовувати таку формулу:

$$T_{уч} = T_{роб.} \times K.$$

де $T_{роб.}$ - технічна норма часу на виготовлення одиниці продукції;

K - учнівський перевідний коефіцієнт, який визначається з таблиць залежно від періоду навчання та складності робіт:

$$T_{роб.} = I_{осн.} + I_{доп.} + I_{обсл.} + I_{прир.} + \frac{I_{пз}}{Z}$$

де $I_{осн.}$ - основний технологічний час;

$I_{доп.}$ - допоміжний технологічний час;

$I_{обсл.}$ - час обслуговування робочого місця;

$I_{прир.}$ - час на природні потреби та відпочинок (для найбільш важких та шкідливих для здоров'я робіт);

$I_{пз.}$ - підготовчо-заключний час;

Z - обсяг виконаних за зміну робіт.

Визначення норми виробітку:

а) за годину $T_v = 60/T_{уч}$

б) за 6 годин $T_v = 360/T_{уч}$

Розрахунок виконання норм часу (виробітку):

- а) на одну навчально-виробничу роботу (деталь, виріб): $H = (T_{уч}/T_{ф}) \times 100$
де $T_{ф}$ - фактичні витрати часу на виготовлення одиниці продукції
- б) на партію (деталів, виробів) $H = (\Sigma T_{уч}/\Sigma T_{ф}) \times 100$
де $\Sigma T_{уч}$ - сумарний час на виготовлення партії деталей в учнівських нормо-годинах;
 $\Sigma T_{ф}$ - сумарний час, фактично витрачений на виконання запланованих робіт.

Відсоток виконання плану НВР навчальною групою за визначений відрізок часу (змін, тиждень, місяць, квартал тощо) розраховується за формулою: $(N_{ф}/N_{пл}) \times 100$

Де $N_{ф}$ - фактична кількість придатних навчально-виробничих робіт, виконаних за даний відрізок часу;

$N_{пл}$ - планова кількість робіт за даний відрізок часу, розрахована за учнівськими нормами.

Рекомендуємо при розрахунку перевідних коефіцієнтів користуватися таблицями перевідних коефіцієнтів (Скакун В.А. Преподавание курса «Организация и методика производственного обучения». – М.: Высшая школа, 1990. – С. 88).

	Для професій машинної і машинно-ручної праці (відділення з 3-річним терміном навчання)			Для професій ручної праці (відділення з 3-річним терміном навчання)			
	I курс	II курс	III курс	I курс	II курс	III курс	
	Складність робіт			Складність робіт			
Місяць навчання	2-й розряд	2-й розряд	3-й розряд	2-й розряд	2-й розряд	3-й розряд	4-й розряд
Вересень	-	2,5	2,0	-	3,0	2,0	3,0
Жовтень	4,0	2,0	1,6	-	2,5	1,9	2,8
Листопад	4,0	2,0	1,6	5,0	2,5	1,8	2,6
Грудень	4,0	2,0	1,6	5,0	2,5	1,7	2,4
Січень	3,5	1,5	1,4	4,5	2,0	1,6	2,2
Лютий	3,5	1,5	1,4	4,0	2,0	1,5	2,0
Березень	3,5	1,5	1,4	4,0	2,0	1,4	1,6
Квітень	3,0	1,2	1,2	3,5	1,5	1,2	1,2
Травень	3,0	1,2	1,2	3,5	1,5	1,0	1,0
Червень	3,0	1,2	1,0	3,5	1,5	1,0	1,0
Липень	2,5	1,0	1,0	3,5	1,0	1,0	1,0

При цьому необхідно керуватися тим, що на кожний рівень підготовки (розряд, клас, категорія) упродовж останнього тижня виробничої практики учень повинен виконувати робочу норму. Оскільки термін навчання для опанування рівнів підготовки різний, то розрахунок перевідних коефіцієнтів буде залежати не від курсу навчання, а терміну підготовки на певний рівень.

Таблицю перевідних коефіцієнтів необхідно розробити для кожної професії (за рівнями підготовки), обговорити на засіданнях відповідних методичних комісій. Таблиця затверджується заступником директора з навчально-виробничої роботи.

На основі фонду відведеного часу, погодинної тарифної ставки визначається норма виробітку, заробітна плата одного учня, слухача.

Загальні обсяги навчально-виробничої діяльності визначаються з урахуванням усіх учнів, слухачів за кожною професією.

Плани занять (уроків) розподіляються на:

- план заняття (уроку) теоретичного навчання;
- план уроку виробничого навчання.

План заняття (уроку) теоретичного навчання є особистим робочим документом викладача і складається ним за довільною формою відповідно до робочої навчальної програми та поурочно-тематичного плану з дотриманням педагогічних та методичних вимог. За умови проведення уроків у паралельних навчальних групах викладач може складати один план уроку, але слід враховувати особливості проведення уроку в тій чи іншій навчальній групі.

План проведення лабораторно-практичного заняття відображає короткий зміст, порядок організації і виконання роботи та, при необхідності, графік переміщення учнів, слухачів за навчальними (робочими) місцями.

З метою забезпечення ефективної організації лабораторно-практичних занять викладачем розробляються інструкційно-технологічні картки, де вказуються мета, зміст і послідовність виконання учнями, слухачами завдань, перелік інструментів, обладнання і матеріалів, правила безпеки праці під час виконання роботи, контрольні питання для самоперевірки.

План уроку виробничого навчання є особистим робочим документом майстра виробничого навчання і складається ним за довільною формою відповідно до робочої навчальної програми з професійно-практичної підготовки, плану виробничого навчання на місяць з дотриманням педагогічних та методичних вимог на кожний день занять з виробничого навчання в майстернях ПТНЗ або на виробництві.

Під час виробничої практики учнів, слухачів майстер виробничого навчання розробляє план роботи на кожний робочий день. У дні, коли у закріпленій навчальній групі не проводиться професійно-практична підготовка, майстри виробничого навчання працюють за індивідуальними планами роботи, які погоджуються зі старшим майстром.

Організація навчального процесу

Професійно-практична підготовка складається з виробничого навчання, виробничої, переддипломної (перед випускної практики і проводиться у навчально-виробничих майстернях, на полігонах, тренажерах, автодромах, трактородромах, у навчально-виробничих підрозділах, навчальних господарствах, а також на робочих місцях на виробництві чи у сфері послуг за такими формами:

- уроки виробничого навчання (практичного водіння) у ПТНЗ;
- уроки виробничого навчання на виробництві чи у сфері послуг;
- виробнича практика на робочих місцях на виробництві чи у сфері послуг;
- переддипломна (передвипускна) практика на виробництві чи у сфері послуг;
- інші форми професійно-практичної підготовки.

Професійно-практична підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації слухачів професійно-технічних навчальних закладів може здійснюватись із застосуванням модульної системи (модульного професійного навчання) відповідно до Положення про організацію професійного навчання незайнятого населення за модульною системою, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України і Міністерства освіти України від 08.07.99 № 113/247 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 4 серпня 1999 року за № 528/3821.

Усі форми професійно-практичної підготовки учнів, слухачів здійснюються у тісному поєднанні з виготовленням корисної продукції, наданням послуг, що оплачуються згідно з законодавством України.

Виробниче навчання включає:

навчання учнів, слухачів у *навчально-виробничих майстернях, ділянцях і полігонах*, де вони послідовно набувають первинні професійні уміння і навички виконання робіт;

навчання учнів, слухачів *безпосередньо на підприємствах, будівельних об'єктах, полях, фермах*, де вони, в складі навчальних груп та учнівських бригад під керівництвом майстрів виробничого навчання послідовно закріплюють одержані первинні професійні уміння та навички, навчаються використовувати сучасну техніку, механізми та інструменти, набувають потрібних практичних навичок самостійно та якісно виконувати роботи, передбачені робочими навчальними планами.

При неможливості організації проходження учнями, слухачами виробничого навчання в майстернях ПТНЗ з об'єктивних причин, проведення виробничого навчання організовується на виробництві під керівництвом майстрів виробничого навчання ПТНЗ та відповідних спеціалістів підприємства, при умові повного виконання робочого навчального плану і робочої навчальної програми з професійно-практичної підготовки.

Під час навчання учнів, слухачів практичному водінню транспортних засобів, заняття проводяться на навчальних полігонах, автодромах, трактородромах на маршрутах, погоджених з місцевими підрозділами Державної автомобільної інспекції. Заняття проводяться згідно з графіком, складеним майстром виробничого навчання групи та затвердженим заступником керівника з навчально-виробничої роботи ПТНЗ.

Форма організації виробничого навчання обирається ПТНЗ у залежності від особливості професії чи спеціальності за умови повного виконання робочих навчальних планів і робочих навчальних програм та проводиться у навчальних групах чисельністю **12-15** чоловік, а на третьому ступені професійно-технічної освіти не менше **6** чоловік.

Виробнича практика учнів, слухачів проводиться безпосередньо на робочих місцях на підприємстві чи у сфері послуг з метою удосконалення здобутих знань, умінь і практичних навичок, що необхідні для досягнення відповідного рівня кваліфікації, встановленими державними стандартами, а також з метою забезпечення їх соціальної, психологічної і професійної адаптації в трудових колективах.

Порядок надання оплачуваних робочих місць для проходження учнями, слухачами ПТНЗ виробничого навчання та виробничої практики на підприємствах чи у сфері послуг визначено постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.99 № 992 „Про затвердження Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики”.

Під час виробничої практики на підприємстві чи у сфері послуг учні, слухачі ведуть Щоденник виробничої практики на підприємстві чи у сфері послуг, у якому її керівник оцінює виконання навчально-виробничих робіт, та по її закінченню робить загальний висновок про результати виробничої практики.

Облік навчальної роботи

Основними документами обліку навчальної роботи в ПТНЗ є журнали теоретичного і виробничого навчання установленої форми, у яких педагогічні працівники здійснюють облік проведення навчальних занять, оцінювання навчальних досягнень, поведінки учнів, слухачів, відвідування ними занять та виконання робочих навчальних планів і робочих навчальних програм, а також відмітку про групу здоров'я учня відповідно до висновку медичної комісії.

Для обліку виконання робочих навчальних планів і робочих навчальних програм у журналах теоретичного та виробничого навчання педагогічні працівники роблять записи про дату, час і зміст проведених з учнями, слухачами навчальних занять або навчально-виробничих робіт. У журналах теоретичного навчання записуються контрольні і

лабораторно-практичні роботи, екскурсії та інші види навчальної роботи, а також консультації, домашні завдання.

Оцінки навчальних досягнень з професійно-практичної підготовки за семестр і рік виставляються на підставі поточних і тематичних оцінок знань, умінь і навичок учнів, слухачів та перевірних робіт.

Поточні оцінки під час уроку виробничого навчання виставляє майстер виробничого навчання за підсумками виконаного учнями, слухачами кожного навчально-виробничого завдання, а також шляхом спостереження за правильністю виконання прийомів, організацією і культурою праці, за використанням обладнання, інструментів, пристосувань та виконанням вимог охорони праці.

Поведінка учнів оцінюється як зразкова, задовільна, незадовільна. Поведінку кожного учня оцінює майстер виробничого навчання спільно з класним керівником на підставі виконання учнем правил внутрішнього розпорядку та обов'язків, зазначених у статуті ПТНЗ. Остаточне рішення про незадовільну поведінку кожного учня персонально ухвалюється педагогічною радою ПТНЗ.

Контроль за навчально-виробничим процесом

ПТНЗ, органи управління освітою, засновники ПТНЗ організовують та здійснюють поточний, тематичний, проміжний і вихідний контроль навчальних досягнень учнів, слухачів, рівень їхньої кваліфікаційної атестації.

Поточний контроль передбачає поурочне опитування учнів, слухачів, проведення контрольних і перевірних робіт, тематичне тестування та інші форми контролю, що не суперечать етичним та медико-педагогічним нормам.

Тематичний контроль - застосовується для оцінювання навчальних досягнень учнів, слухачів по завершенню вивчення теми робочої навчальної програми.

Педагогічні працівники, органи управління освітою, засновники ПТНЗ *самостійно* обирають форму поточного, тематичного контролю рівня навчальних досягнень учнів, слухачів.

Проміжний контроль передбачає семестрові заліки, семестрову атестацію (іспити), річні підсумкові заліки, річну атестацію (річні підсумкові іспити), проміжну кваліфікаційну атестацію (кваліфікаційний іспит), індивідуальні завдання учням, слухачам.

Вихідний контроль передбачає державну кваліфікаційну атестацію, яка включає: кваліфікаційну пробну роботу, яка відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника ПТНЗ (далі - освітньо-кваліфікаційна характеристика) відповідного кваліфікаційного рівня; державний кваліфікаційний іспит або захист дипломної роботи, проекту чи творчої роботи, що їх замінює.

Форми і періодичність проміжного та вихідного контролю визначаються **робочими навчальними планами**.

Додержання зазначених у робочому навчальному плані конкретних форм проміжного і вихідного контролю та їх періодичність є обов'язковими.

Керівники ПТНЗ, органи управління освітою, засновники ПТНЗ обирають форми контролю за якістю здійснення педагогічними працівниками навчально-виробничого процесу відповідно до їх функціональних обов'язків, робочих навчальних планів та робочих навчальних програм.

Контроль навчальної роботи педагогічних працівників у ПТНЗ здійснюють керівник, його заступники, старший майстер і методист, які вивчають стан і якість виконання робочих навчальних планів і робочих навчальних програм, науково-методичний рівень і ефективність комплексно-методичного забезпечення викладання навчальних предметів та проведення професійно-практичної підготовки, організацію індивідуальної роботи з учнями, слухачами, впровадження передового педагогічного та виробничого досвіду тощо.

Забезпечення контролю за навчально-виробничим процесом ПТНЗ здійснюється за графіком, що складається під керівництвом заступника керівника з навчально-виробничої роботи на семестри та затверджується керівником ПТНЗ. Підсумки вивчення роботи педагогічних працівників розглядаються на засіданні педагогічної ради та враховуються при їх атестації.

Організація перевірних робіт з виробничого навчання

Перевірні роботи є формою поточного контролю вмінь та навичок учнів, слухачів.

Перевірні роботи з виробничого навчання проводяться майстром виробничого навчання за відповідними графіком і переліками в кожній навчальній групі під керівництвом старшого майстра відповідно до робочої навчальної програми з професійно-практичної підготовки.

Графік і переліки перевірних робіт з виробничого навчання розробляються старшим майстром спільно з майстрами виробничого навчання, ***розглядаються і схвалюються відповідною методичною комісією та затверджуються заступником директора з навчально-виробничої роботи ПТНЗ.***

Під час оцінювання результатів перевірної роботи визначаються вміння та навички осіб застосовувати одержані професійні знання на практиці, враховуються якість роботи і продуктивність праці, дотримання технологічної дисципліни та охорони праці, правильність виконання виробничих прийомів, уміння користуватися обладнанням, пристроями, ефективними методами організації праці.

У випадках, коли робота осіб здійснюється з обслуговування промислових агрегатів, виробничих ділень тощо, оцінювання перевірних робіт передбачає нагляд за виконанням особами відповідних технологічних операцій, опитування в усній формі та перевірку письмового звіту про виконання навчально-виробничого завдання.

Термін зберігання атестаційної документації визначається діючими нормативними документами.

Переможці і призери всеукраїнських та учасники міжнародних конкурсів фахової майстерності за їх бажанням можуть бути звільнені від виконання перевірних робіт.

Переведення учня на наступний курс навчання

На наступний курс навчання за рішенням педагогічної ради та відповідного наказу керівника ПТНЗ переводяться учні, які мають підсумкові оцінки не нижче 4 балів з професійно-практичної підготовки та навчальних предметів, що входять у додаток до диплома кваліфікованого робітника, молодшого спеціаліста для певного ступеня професійно-технічної освіти, а також зразкову чи задовільну оцінку з поведінки.

Як виняток, умовно на наступний курс навчання за рішенням педагогічної ради та відповідного наказу керівника, переводяться учні, які мають підсумкову оцінку не нижче 4 балів з професійно - практичної підготовки та не більше 2 підсумкових оцінок початкового (I) рівня навчальних досягнень (1,2,3 бали) з навчальних предметів, що входять у додаток до диплома для певного етапу професійно-технічної освіти або ті, що мають річну оцінку з поведінки незадовільно, а також учні згадані у двох вищезазначених випадках.

Повторна атестація з навчальних предметів, що входять у додаток до диплома (свідоцтва), проводиться для учнів, слухачів, які під час планової атестації одержали оцінки нижчі, ніж 4 бали, та не більше як з двох предметів, а також для учнів, слухачів, що не з'явилися на планову атестацію.

Повторні заліки обов'язкові для учнів, слухачів, які одержали річні оцінки нижчі, ніж 4 бали, чи "не зараховано", або не отримали річних оцінок з навчальних предметів, що не виносяться на атестацію.

Учні не випускних навчальних груп мають право на повторну атестацію або повторні заліки з метою підвищення оцінки, але не більше, ніж з двох навчальних предметів на підставі письмової заяви та відповідного наказу керівника ПТНЗ.

Повторна атестація та повторні заліки можуть проводитися для учнів не випускних груп у будь-який час, установлений ПТНЗ, але не раніше ніж через 10 днів після атестації чи заліків і не пізніше 30 вересня наступного навчального року. За таким же порядком проводиться атестація та заліки для учнів, які не атестувалися та не здавали заліків з навчальною групою.

Учні випускних навчальних груп, слухачі ПТНЗ повторно атестуються та здають заліки в терміни, що установлюються ПТНЗ, але не пізніше ніж за 10 днів до початку держаної кваліфікаційної атестації.

За рішенням педагогічної ради та відповідного наказу керівника відраховуються з ПТНЗ:

учні, слухачі, які мають підсумкову оцінку з професійно-практичної підготовки нижче, ніж 4 бали;

учні, слухачі, які мають підсумкові оцінки нижчі, ніж 4 бали, більше ніж з двох навчальних предметів;

учні, переведені на наступний курс умовно і учні, слухачі випускних навчальних груп, які не з'явилися без поважних причин на повторну атестацію чи повторні заліки або за результатами повторної атестації чи повторних заліків з навчальних предметів одержали оцінки нижчі ніж 4 бали;

учні, які переведені на наступний курс умовно за наявності підсумкової оцінки з поведінки "незадовільно" та продовжують систематично порушувати правила внутрішнього розпорядку і статут ПТНЗ.

Рішення про відрахування учнів, слухачів протягом *трьох днів* доводиться до їхнього відома та до відома батьків учнів.

Учні, слухачі, при відрахуванні з ПТНЗ можуть бути атестовані за досягнутим рівнем кваліфікації. Результати такої повторної атестації оформляються окремим протоколом.

Організація проведення державних випускних кваліфікаційних іспитів та кваліфікаційної атестації учнів

Державна кваліфікаційна атестація це завершальний етап навчально-виробничого процесу, що здійснюється відповідно до Закону України „Про професійно-технічну освіту”, Положення про порядок кваліфікаційної атестації та присвоєння кваліфікації особам, які здобувають професійно-технічну освіту, та інших законодавчих актів України. Вона проводиться державною кваліфікаційною комісією, склад якої затверджується наказом ПТНЗ за погодженням з відповідним регіональним органом управління професійно-технічною освітою.

Державна кваліфікаційна комісія проводить засідання в терміни, визначені робочими навчальними планами та розкладом проведення державної кваліфікаційної атестації.

Засідання державної кваліфікаційної комісії проводиться у спеціально підготовлених приміщеннях, оснащених наочними посібниками, відповідним обладнанням тощо. Державна кваліфікаційна атестація включає:

1- кваліфікаційну пробну роботу, що відповідає певним вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника професійно-технічного навчального закладу відповідного атестаційного рівня;

2- письмову екзаменаційну роботу (творчу роботу або роботу, що її замінює);

- дипломну роботу чи проект (для випускників вищого ступеня професійного училища);

- іспит або захист дипломної роботи в межах вимог кваліфікаційної характеристики.

До складання державної кваліфікаційної атестації допускаються учні, слухачі, які закінчили повний курс навчання і мають рівень навчальних досягнень не нижче 4 балів з

професійно-практичної підготовки та з усіх навчальних предметів, що входять у додаток до диплома (свідоцтва).

Учні випускних навчальних груп ПТНЗ, які мають рівень навчальних досягнень нижче 4 балів, повторно атестуються та здають заліки в терміни, що установлюються ПТНЗ, але не пізніше ніж за 10 днів до початку держаної кваліфікаційної атестації.

Учні, слухачі, які відраховані з ПТНЗ, мають змогу (з дозволу керівника ПТНЗ на підставі письмової заяви і позитивної характеристики з місця роботи за відповідною професією) атестуватися не раніше шести місяців з дня відрахування. Результати такої повторної атестації оформлюються окремим протоколом.

Перед початком переддипломної (передвипускної) практики на виробництві чи в сфері послуг проводяться збори, на яких учням, слухачам пояснюється порядок проведення державної кваліфікаційної атестації, вимоги до виконання і результатів кваліфікаційних пробних робіт, порядок визначення рівня кваліфікації.

Перелік кваліфікаційних пробних робіт та їх зміст визначаються майстром виробничого навчання, погоджуються старшим майстром та керівниками відповідних підрозділів підприємств, розглядається і схвалюється методичними комісіями та затверджуються заступником керівника з навчально-виробничої роботи ПТНЗ.

Кваліфікаційні пробні роботи виконуються учнями, слухачами самостійно на спеціально визначених робочих місцях у цехах підприємств, учбових господарствах, полігонах, де вони проходять переддипломну (передвипускную) виробничу практику або, як виняток, в учбових майстернях ПТНЗ та оформлюються документом встановленого зразка.

Для проведення кваліфікаційних пробних робіт підбираються характерні для даної професії і підприємства-замовника підготовки кадрів роботи і виробу відповідно до рівня кваліфікації, передбаченого освітньо-кваліфікаційною характеристикою та технологічними вимогами, що діють на даному підприємстві чи в сфері послуг.

З професій сільського господарства, будівництва та інших галузей, пов'язаних з обслуговуванням машин і механізмів, кваліфікаційна пробна робота включає самостійне виконання учнями, слухачами практичних робіт на відповідних машинах, налагодження, регулювання і ремонт машин в обсязі вимог, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою.

Учні, слухачі, які навчаються суміжним та інтегрованим професіям, кваліфікаційну пробну роботу виконують окремо з кожної професії. Складність кваліфікаційної пробної роботи з кожної професії повинна відповідати рівню, зазначеному в освітньо-кваліфікаційній характеристиці відповідно до ступеня професійно-технічної освіти.

Контроль за підготовкою машин, обладнання, робочих місць, матеріалів, інструментів, документації, забезпечення умов безпечної праці для виконання кваліфікаційних пробних робіт здійснюють майстри виробничого навчання під керівництвом старшого майстра та разом з відповідними працівниками підприємств де учні, слухачі проходять переддипломну (передвипускную) виробничу практику.

Учням, слухачам повідомляються порядок і умови виконання кваліфікаційної пробної роботи, видається необхідна технічна та технологічна документація (креслення, технологічні вимоги та інше), а також наряди на виконання виробничого завдання із зазначенням кваліфікаційної складності робіт, норм часу на їх виконання та інше. Виконання кваліфікаційної пробної роботи проводиться під наглядом майстра виробничого навчання та інженерно-технічних працівників підприємств де учні, слухачі проходять виробничу практику.

Під час визначення рівня виконання кваліфікаційної пробної роботи враховуються кінцевий результат її проведення, якість та термін виконання завдання, продуктивність праці, а також уміння та навички учнів, слухачів правильно виконувати прийоми роботи, ефективно застосовувати передові методи праці, налагоджувати, обслуговувати, регулювати машини та обладнання, використовувати інструменти, дотримуватися правил безпеки праці, раціонально планувати свою роботу і організовувати робоче місце, економно витрачати матеріали та енергетичні ресурси.

Кваліфікаційна пробна робота вважається зарахованою за умови, якщо завдання виконано відповідно до діючих технічних умов та технологічних вимог в межах заданого часу і оформлена відповідним чином.

Теми дипломних робіт, проектів або заміна їх на виготовлення виробу, іншу творчу роботу повинні відповідати змісту виробничої практики учнів, слухачів, обсягу знань, умінь та навичок, передбачених робочими навчальними програмами і освітньо-кваліфікаційною характеристикою відповідно до ступеню професійно-технічної освіти.

Обсяги та вимоги до дипломних робіт, проектів, тощо визначаються відповідними методичними комісіями ПТНЗ.

Майстер виробничого навчання забезпечує одержання від підприємств, де учні, слухачі проходили практику, виробничих характеристик на кожного учня, слухача навчальної групи та готує зведену відомість підсумкових оцінок навчальних досягнень учнів, слухачів з усіх предметів, що входять у додаток до диплому (свідоцтва), наряди на виконані кваліфікаційні пробні роботи, матеріали, які характеризують рівень підготовки кожного учня, слухача, а також забезпечує подання учнями, слухачами щоденників виробничої практики на підприємстві чи в сфері послуг.

Не пізніше ніж за 3 дні до початку державної кваліфікаційної атестації згадані документи подаються до навчальної частини ПТНЗ.

Державна кваліфікаційна атестація здійснюється відповідно до затвердженого керівником ПТНЗ розкладом, який доводиться до відома учнів, слухачів не пізніше ніж за два тижні до проведення.

Якщо учень, слухач з поважних причин не з'явився на державну кваліфікаційну атестацію, то за рішенням керівника ПТНЗ йому надається змога атестуватися в найближче можливий термін.

Учням, слухачам, які під час державної кваліфікаційної атестації одержали нижче 4 балів, надається змога, не раніше, ніж через шість місяців, атестуватися повторно. Дозвіл на повторну державну кваліфікаційну атестацію надається керівником ПТНЗ на підставі письмової заяви і позитивної характеристики з місця роботи учня, слухача за відповідною професією.

Учні, слухачі, які з різних причин не завершили повного курсу навчання, але за результатами кваліфікаційної атестації і добули відповідну професійну кваліфікацію, мають право на достроковий випуск та одержання свідоцтва про рівень професійної кваліфікації. При цьому результати кваліфікаційної атестації розглядаються та затверджуються державною кваліфікаційною комісією.

На прохання учня, слухача, який достроково випускається та бажає поліпшити кінцеві результати кваліфікаційної атестації, за рішенням педагогічної ради та відповідного наказу керівника ПТНЗ, державна кваліфікаційна комісія може проводити відповідну кваліфікаційну атестацію.

Учні, слухачі при відрахуванні з ПТНЗ можуть бути атестовані за досягнутим рівнем кваліфікації. Результати такої повторної атестації оформляються окремим протоколом.

Випускнику професійно-технічного навчального закладу, який успішно пройшов державну кваліфікаційну атестацію, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень „кваліфікований робітник" з набутої професії відповідного розряду (категорії) і видається диплом державного зразка.

Випускнику, який закінчив відповідний курс навчання в акредитованому вищому професійному училищі, центрі професійно-технічної освіти певного рівня акредитації, може присвоюватись освітньо-кваліфікаційний рівень „молодший спеціаліст" і видаватись диплом державного зразка.

Особі, яка опанувала курс професійно-технічного навчання і успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, видається свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації, зразок якого затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.97 № 1260 „Про документи про освіту та вчені звання".

Випускникам ПТНЗ, які навчалися з професій, пов'язаних з роботами на об'єктах з підвищеною небезпекою праці, що перебувають під наглядом спеціально уповноважених державних органів, разом з дипломом видається посвідчення встановленого зразка про допуск до роботи на цих об'єктах.

Диплом кваліфікованого робітника з відзнакою видається випускникам професійно-технічного навчального закладу, які мають не менше 75 відсотків навчальних досягнень високого (IV) рівня (10, II, 12 балів) з усіх предметів та професійно-практичної підготовки, а з решти предметів, що зазначаються у додатку до диплому,— достатнього (III) рівня (не нижче 8 балів), і за результатами державної кваліфікаційної атестації мають високий (IV) рівень (10, 11, 12 балів).

Особам, які **достроково** випускаються з ПТНЗ та за яким результатами проміжної кваліфікаційної атестації присвоєна відповідна робітнича кваліфікація, одержують свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації державного зразка.

Особам, які не завершили повного курсу навчання у ПТНЗ і не пройшли кваліфікаційної атестації, видається довідка встановленого зразка

Випускнику професійно-технічного навчального закладу, який здобув повну загальну середню освіту, видається відповідний документ про повну загальну середню освіту встановленого зразка.

За досягнення високих успіхів з предметів загальноосвітньої підготовки випускник ПТНЗ, який здобув повну загальну середню освіту, може бути нагороджений в установленому порядку золотою медаллю "За високі досягнення у навчанні" або срібною медаллю "За досягнення у навчанні"

Особам, які навчались у групах із здобуттям повної загальної середньої освіти, але не завершили повного курсу навчання, видається довідка про навчальні досягнення з загальноосвітніх предметів встановленого зразка.

Для якісної підготовки та проведення державної кваліфікаційної атестації керівникам ПТНЗ необхідно здійснити такі заходи:

- укласти угоди з господарствами, підприємствами, установами та організаціями на проходження учнями виробничої практики, враховуючи підготовку за інтеграцією професій,

- розробити тематичні плани та Детальну програму виробничої практики учнів, розглянути їх на засіданні методичної комісії, погодити із замовниками кадрів, затвердити та довести до виконавців (майстрів виробничого навчання, учнів);

- розробити та затвердити перелік тем дипломних робіт, проектів або заміну їх на виготовлення виробу чи творчу роботу (обсяги та вимоги до дипломних робіт, проектів тощо визначаються відповідними методичними комісіями ПТНЗ у межах вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника);

- видати учням завдання та організувати проведення консультацій;

- розглянути на засіданні педагогічної ради питання про допуск учнів до державної кваліфікаційної атестації;

- організувати замовлення документів про освіту.

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ

Розглянуто
На засіданні методичної комісії
Протокол № ____ від _____

Затверджено
Заступник директора ПТНЗ
від “ ____ ” _____ 200__ р.

**Перелік
навчально-виробничих робіт**
на ____ семестр 200__ р.

Група № ____ Професія _____ Курс _____

Час, місяць, вивчення теми	№ теми, підтеми	Час на вивчення теми, підтеми в год., хв.				Навчально-виробничі роботи		Складеність робіт, розряд	Робоча норма часу	Перевід. коефіцієнт	Учнівська норма часу	Кількість робіт на одного учня	К-сть робіт на групу
		всього	на інструктаж	на виконання вправ	на виробничу діяльність	назва робіт	№ деталі, креслення						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Старший майстер _____

Майстер виробничого навчання _____

Примітка. Форма переліку має дорадчий характер.

Розрахунок плану навчально-виробничої діяльності групи _____

навчальний заклад _____

на 20__ рік

Група № _____
професія _____

Курс навчання _____

Кількість учнів _____

I КВАРТАЛ

Кількість годин в майстерні _____

На інструктажі _____

На виконання вправ _____

На виробничу діяльність _____

Місяць	Кількість учнів	На виробничу діяльність	Перевідний коефіцієнт	Приведений час на 1 учня	Фонд часу на групу	Тариф для 2 розряду	Сума виробничого плану
Січень							
Лютий							
Березень							
ВСЬОГО:							

II КВАРТАЛ

Кількість годин в майстерні _____

На інструктажі _____

На виконання вправ _____

На виробничу діяльність _____

Місяць	Кількість учнів	На виробничу діяльність	Перевідний коефіцієнт	Приведений час на 1 учня	Фонд часу на групу	Тариф для 2 розряду	Сума виробничого плану
Квітень							
Травень							
Червень							
ВСЬОГО:							

III КВАРТАЛ

Кількість годин в майстерні _____

На інструктажі _____

На виконання вправ _____

На виробничу діяльність _____

Місяць	Кількість учнів	На виробничу діяльність	Перевідний коефіцієнт	Приведений час на 1 учня	Фонд часу на групу	Тариф для 2 розряду	Сума виробничого плану
Липень							
Серпень							
Вересень							
ВСЬОГО:							

IV КВАРТАЛ

Кількість годин в майстерні _____

На інструктажі _____

На виконання вправ _____

На виробничу діяльність _____

Місяць	Кількість учнів	На виробничу діяльність	Перевідний коефіцієнт	Приведений час на 1 учня	Фонд часу на групу	Тариф для 2 розряду	Сума виробничого плану
Жовтень							
Листопад							
Грудень							
ВСЬОГО:							

Всього за 200__ рік план виробничої діяльності складає _____ грн.

Затверджено

Заступник директора ПТНЗ _____
 “ ____ ” _____ 200__ р.

ПЛАН
виробничого навчання в навчальних майстернях

учнів групи _____

на _____ 200__ р.

Професія _____ рік навчання _____

Майстер виробничого навчання _____
 (прізвище, ім'я, по батькові)

Кількість учнів у групі _____

Загальний фонд навчального часу на виробничу діяльність _____

Номер і найменування тем і підтем програми	Кіль кість годин на тему і підтему	Наймену вання навчально- виробничих робіт	Кіль кість (обсяг) робіт на групу	Нор ма часу для учнів на одиницю робіт	Усьо го годин на групове завдання	Примітка
1	2	3	4	5	6	7

Старший майстер _____

Майстер виробничого навчання _____

Примітка. Форма плану має рекомендаційний характер.

Погоджено:
Начальник цеху (дільниці)
“___” _____ 200__ р.

Затверджено:
Заступник директора ПТНЗ
“___” _____ 200__ р.

ПЛАН
виробничого навчання
(виробничої практики) на підприємстві
у сфері послуг

учнів групи _____ на _____ 200__ р.

Професія _____ рік навчання _____

Майстер виробничого навчання _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

/п	Прізвище, ім'я, по батькові учня або номери учнівських бригад (за списком)	Робоче місце дільниці або види робіт (назва за програмою)				План виробничого навчання на підприємстві
		Наймену вання навчально виробничих робіт	Кіль кість (обсяг) робіт на учня	Нор ма часу для учнів на одиницю робіт	Роз цінка або КТУ бригади	

Старший майстер _____
Майстер виробничого навчання _____

Представник підприємства _____

Примітка. Форма плану має рекомендаційний характер.

ТИПОВИЙ ДОГОВІР
про надання робочих місць або навчально-виробничих ділянок для проходження
учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання
та виробничої практики

“ ____ ” _____ 200 ____ р.

 (назва професійно-технічного навчального закладу)

 (область, місто)

в особі _____

 (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

 (далі – навчальний заклад), з однієї сторони,

та назва підприємства, установи, організації)

в особі _____

 (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

 (далі – підприємство), з іншої сторони, уклали договір про таке:

1. Підприємство зобов'язується:

Надати учням, слухачам обладнані робочі місця або навчально-виробничі ділянки для проходження виробничого навчання та виробничої практики згідно з планом-графіком:

№ з/п	Назва і код професії, спеціальності та спеціалізації	Кільк ість учнів, слухачів	Форма професійно- практичної підготовки (виробниче навчання, виробнича практика)	Рік навчання	Терміни виробничого навчання, виробничої практики	
					почат ок	закінч ення
1	2	3	4	5	6	7

Розподілити наказом учнів, слухачів на робочі місця (самостійні робочі місця) або навчально-виробничі ділянки та призначити кваліфікованих працівників підприємства для безпосереднього керівництва виробничим навчанням та виробничою практикою з оплатою їх роботи в установленому порядку.

Забезпечити учнів, слухачів відповідно до Детальної програми виробничої практики виробничими завданнями, документацією, технічним обладнанням, не допускати простоїв і використання їх на роботах, що не відповідають навчальним програмам та майбутнім професіям, спеціальностям і спеціалізаціям.

Забезпечити учням, слухачам безпечні умови праці на кожному робочому місці або навчально-виробничій ділянці на рівні нормативних вимог. Проводити інструктажі з охорони праці. Забезпечити учнів, слухачів та майстрів виробничого навчання спеододом, іншими засобами індивідуального захисту та лікувально-профілактичне обслуговування за нормами, встановленими для відповідних штатних працівників підприємства.

Надати учням, слухачам та майстрам виробничого навчання можливість користуватися лабораторіями, кабінетами, майстернями, бібліотеками, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання навчальних програм та відповідних завдань.

Забезпечити облік виконаних кожним учнем, слухачем робіт та оплату їх праці відповідно до законодавства.

За всі роботи, виконані учнями, слухачами за період виробничого навчання та виробничої практики відповідно до виробничих завдань, підприємство нараховує їм заробітну плату згідно з установленими системами ми оплати праці за нормами, розцінками, ставками (окладами) з урахуванням коефіцієнтів, доплат і надбавок.

Нараховані учням, слухачам кошти переказуються для виплати на рахунок професійно-технічного навчального закладу або виплачуються їм безпосередньо підприємством не пізніше п'яти днів після виплати заробітної плати працівникам підприємства.

П'ятдесят відсотків заробітної плати, за виробниче навчання і виробничу практику учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів направляється на рахунок навчального закладу для здійснення його статутної діяльності, зміцнення навчально-матеріальної бази, на соціальний захист учнів, слухачів, проведення культурно-масової і фізкультурно-спортивної роботи.

Повідомляти навчальний заклад про всі вчинені учнями, слухачами порушення трудової дисципліни, правил внутрішнього трудового розпорядку, правил і норм охорони праці та нещасні випадки, що сталися з ними.

Після закінчення виробничої практики надати виробничу характеристику на кожного учня, слухача.

За домовленістю з навчальним закладом здійснити оплату проїзду учнів, слухачів та майстрів виробничого навчання до місць виконання робіт і назад з розрахунку

_____ та створити для них необхідні житлово-побутові умови.

1.10 Додаткові зобов'язання _____

2. Навчальний заклад зобов'язується:

Подати підприємству не пізніше ніж за два тижні до початку виробничого навчання та виробничої практики список учнів, слухачів, які направляється для проходження виробничого навчання та виробничої практики, із зазначенням прізвищ майстрів виробничого навчання навчальних груп – керівників професійно-практичної підготовки від навчального закладу, навчальні програми з виробничого навчання та виробничої практики на виробництві чи сфері послуг.

Забезпечити попередню професійно-теоретичну та професійно-практичну підготовку учнів, слухачів які направляються для проходження виробничого навчання та виробничої практики, вивчення ними правил технічної експлуатації виробничого обладнання, правил і норм охорони праці, виробничої санітарії, правил внутрішнього трудового розпорядку та інших правил і норм, встановлених для відповідних професій, спеціальностей, спеціалізацій та рівнів кваліфікації.

Здійснювати через майстрів виробничого навчання навчально-методичне керівництво виробничим навчанням та виробничою практикою учнів, слухачів.

Брати участь у розслідуванні в установленому порядку нещасних випадків, що сталися з учнями, слухачами.

3. Відповідальність сторін за невиконання договору:

Сторони відповідають за невиконання передбачених договором обов'язків щодо організації і проведення виробничого навчання та виробничої практики згідно із законодавством.

Усі суперечки, що виникають між сторонами договору, вирішуються в установленому законодавством порядку.

4. Договір набирає чинності після підписання його сторонами і діє до закінчення виробничого навчання та виробничої практики згідно з планом-графіком.

5. Договір укладено у двох примірниках, один з яких зберігається на підприємстві, а другий – у навчальному закладі.

6. Адреси та розрахункові рахунки сторін:

підприємства

навчального закладу

(підпис посадової особи підприємства)
М.П.

(підпис посадової особи підприємства)
М.П.

Акт
атестації робочих місць майстерні _____
майстер (а) _____ за умовами праці

1.Стан робочих місць:

Площа майстерні _____
Кількість навчальних місць _____
Якість ремонту майстерні _____
Естетичний вигляд майстерні _____

2.Санітарно-гігієнічні умови:

Площа робочого місця на одного учня _____
Освітленість _____
Вентиляція _____
Захист від шуму, вібрації _____
Температура та вологість _____
Стан учбово-виробничого обладнання _____
Розміри проходів, робочої _____

3.Санітарно-побутові приміщення:

Гардеробні _____
Душові _____
Умивальники _____
Туалети _____

4.Організація робочого місця майстра:

Наявність технологічного обладнання, оснащення, інструменту, необхідних для вивчення тем програми _____

Зразки виробів, що виготовляються у майстернях _____

Комплект технологічної документації для виконання замовлень _____

Особистий комплект робочого інструменту майстра _____

Забезпеченість оптимальним набором технічних засобів навчання _____

Наявність наочних посібників, що розкривають прогресивну технологію, нову техніку та передові методи праці _____

Наявність аптечки, її укомплектованість _____

Забезпечення учнів спецодягом, спецвзуттям відповідно до встановлених норм _____

Засоби пожежогасіння _____

Наявність індивідуальних та колективних засобів захисту _____

Наявність плакатниці, плакатів з кожної теми програми, їх систематизація _____

5.Організаційно-технічний рівень:

Наявність робочих місць для проведення
вступного і заключного інструктажів _____
Рациональність планування робочих
місць учнів _____
Розміщення обладнання, його наявність _____

6.Навчально-методична документація майстра:

Навчальний план _____
Навчальна програма _____
Паспорт майстерні _____
Плани уроків _____
Журнал виробничого навчання _____
Перелік навчально-виробничих робіт _____

7.Перелік обов'язкових нормативно-правових документів з охорони праці:

Куточок з охорони праці _____
Інструктаж з питань охорони праці
та пожежної безпеки _____
Журнали реєстрації інструктажів _____
Заходи з енергозберігаючих технологій _____
Заходи щодо проведення місячника
з охорони праці _____

Зауваження і рекомендації комісії

Голова атестаційної комісії _____

Члени комісії: _____

ЦИКЛОГРАМА
річної роботи старшого майстра
(орієнтовна)

Місяць	Зміст роботи
СЕРПЕНЬ	1. Аналіз стану матеріально-технічної бази навчального закладу: майстерень, лабораторій. 2. Аналіз працевлаштування та закріплення на виробництві випускників ПТНЗ. 3. Розподіл та закріплення майстрів виробничого навчання за навчальними групами. 4. Погодження переліку навчально-виробничих робіт з професій складених майстрами виробничого навчання на семестр, курс підготовки. 5. Погодження планів виробничого навчання, складених майстрами виробничого навчання на місяць. 6. Розробка плану навчально-виробничої діяльності ПТНЗ на новий навчальний рік, друге півріччя календарного року на основі робочих навчальних програм професійно-практичної підготовки, переліку навчально-виробничих робіт відповідно тарифно-кваліфікаційного розряду, фонду навчального часу на виконання виробничих завдань. 7. Організація роботи майстрів виробничого навчання щодо підготовки характеристик робочих місць, графіку переміщення учнів по робочим місцям та переліку найменування робіт, які учні повинні виконувати з кожної теми чи розділу робочої навчальної програми професійно-практичної підготовки. 8. Складання угоди на проходження учнями виробничого навчання та виробничої практики; спільно з представниками підприємств і майстрами виробничого навчання визначаю навчально-виробничі роботи, робочі місця, дільниці, об'єкти, що відповідають вимогам навчальних програм. 9. Забезпечення навчально-виробничого процесу обладнанням, інструментами, нормативно-технічною документацією, журналами виробничого навчання, журналами реєстрації учнів з охорони праці тощо. 10. Ознайомлення майстрів виробничого навчання з новою навчально-програмною документацією, внесенням корективів в діючу навчально-програмну документацію з урахуванням відповідних умов навчального закладу. 11. Інструктаж з охорони праці.
ВЕРЕСЕНЬ	1. Затвердження планів уроків майстрів виробничого навчання. 2. Інструктаж майстрів виробничого навчання щодо вимог до оформлення журналів виробничого навчання та особових справ учнів. 3. Огляд готовності майстерень до навчального року. 4. Корегування планів навчально-виробничої діяльності на I семестр. 5. Проведення заняття школи молодого майстра виробничого навчання. 6. Організація підвищення кваліфікації, стажування майстрів виробничого навчання, участь у підготовці їх до атестації. 7. Інструктивно-методична нарада з питань планування, організації та проведення уроків виробничого навчання, виховної роботи з учнями. 8. Розробка спільно з майстрами виробничого навчання графіків і переліків перевірних робіт з виробничого навчання в кожній навчальній групі.
ЖОВТЕНЬ	1. Погодження планів виробничого навчання, складених майстрами виробничого навчання на місяць. 2. Затвердження планів уроків виробничого навчання. 3. Контроль за виконанням плану навчально-виробничої діяльності в майстернях і на виробництві. 4. Контроль з охорони праці на уроках виробничого навчання та виробничої практики.

	5. Перевірка робочих місць закріплених за учнями на виробництві. 6. Контроль за своєчасною і якісною підготовкою майстерень і робочих місць до занять, технічно правильною експлуатацією обладнання. 7. Контроль за дотриманням режиму роботи ПТНЗ майстрами виробничого навчання. 8. Підготовка майстрів в/н до тижня будівельників.
ЛИСТОПАД	1. Інструктаж з охорони праці. 2. Погодження планів виробничого навчання, складених майстрами виробничого навчання на місяць. 3. Затвердження планів уроків. 4. Контроль за якістю випущеної продукції. 5. Перевірка обладнання відповідно вимогам безпеки праці. 6. Проведення інструктивно-методичної наради з майстрами виробничого навчання з питань виконання учнями програм професійно-практичної підготовки. 7. Організація та проведення кваліфікаційних пробних робіт в навчальних майстернях та на виробництві. 8. Організація підготовки до проведення конкурсу «Викладач року» 9. Проведення заняття школи молодого майстра виробничого навчання. 10. Аналіз професійного тижня будівельників
ГРУДЕНЬ	1. Погодження планів виробничого навчання, складених майстрами виробничого навчання на місяць. 2. Перевірка планів уроків виробничого навчання на кожен день занять в майстернях училища. 3. Перевірка планів виробничого навчання (практики) на підприємстві, у сфері послуг. 4. Розробка спільно з майстрами виробничого навчання графіків і переліків перевірних робіт з виробничого навчання в кожній навчальній групі (січень-червень). 5. Впровадження нових методик навчання (педагогічних, виробничих, інформаційно-комунікаційних). 6. Перевірка наявності в навчально-виробничих майстернях, лабораторіях необхідної документації з охорони праці. 7. Контроль за дотриманням санітарно-технічного та гігієнічного стану в наявних майстернях (лабораторіях). 8. Скласти плани з навчально-виробничої діяльності ПТНЗ на II семестр. 9. Розробка графіку проведення профорієнтаційної роботи майстрами в/н на місяць. 10. Проведення комп'ютерного всеобучу для майстрів виробничого навчання будівельного профілю. 11. Проведення заняття школи молодого майстра виробничого навчання.
СІЧЕНЬ	1. Участь у роботі атестаційної комісії ПТНЗ з атестації педагогічних працівників. 2. Перевірка журналів виробничого навчання щодо виконання навчальних програм. 3. Вивчення системи роботи майстрів виробничого навчання, що підлягають атестації. 4. Погодження планів виробничого навчання, складених майстрами виробничого навчання на місяць. 5. Затвердження планів уроків виробничого навчання. 6. Здійснення контролю за виробничим навчанням та виробничою практикою. 7. Організація планово-попереджувального ремонту навчально-виробничого обладнання, устаткування майстерень (лабораторій), подача заступнику

	директора з навчально-виробничої роботи матеріалів на списання застарілого обладнання. 8. Впровадження найбільш ефективних форм організації роботи майстрів виробничого навчання. 9. Надання допомоги майстрам виробничого навчання в підготовці та проведенні занять з учнями. 10. Проведення комп'ютерного всеобучу для майстрів виробничого навчання будівельного профілю. 12. Розробка графіку проведення профорієнтаційної роботи майстрами в/н на місяць.
ЛЮТИЙ	1. Погодження планів виробничого навчання, складених майстрами виробничого навчання на місяць. 2. Затвердження планів уроків виробничого навчання. 3. Взяти участь у роботі атестаційних комісій ПТНЗ з атестації педагогічних працівників. 4. Проведення конкурсів професійної майстерності серед учнів 5. Перевірка журналів виробничого навчання щодо виконання робочих навчальних програм. 6. Контроль за дотриманням вимог з охорони праці та безпеки життєдіяльності. 7. Організація роботи майстрів виробничого навчання щодо розвитку технічної творчості учнів. 8. Проведення комп'ютерного всеобучу для майстрів виробничого навчання будівельного профілю. 9. Розробка графіку проведення профорієнтаційної роботи майстрами в/н на місяць. 10. Проведення заняття школи молодого майстра виробничого навчання.
БЕРЕЗЕНЬ	1. Погодження планів виробничого навчання, складених майстрами виробничого навчання на місяць. 2. Затвердження планів уроків виробничого навчання. 3. Вивчення стану і якості виконання робочих навчальних програм. 4. Вивчення і впровадження передового (професійного) педагогічного досвіду. 5. Контроль за веденням встановленої обліково-звітної документації за показниками роботи навчальних майстерень і полігонів. 6. Організація прийому продукції, виконаної учнями в процесі навчання, та оцінка її якості (при відсутності в навчальному закладі працівника технічного контролю). 7. Здійснення контролю за нарахуванням і перерахуванням грошових сум за роботи, виконані учнями у процесі виробничого навчання і практики. 8. Проведення інструктивно-методичної наради з питань підготовки до ДКА. 9. Контроль за дотриманням нормативних вимог під час проведення поетапної атестації. 10. Розробка графіку проведення профорієнтаційної роботи майстрами в/н на місяць. 11. Проведення комп'ютерного всеобучу для майстрів виробничого навчання будівельного профілю.
КВІТЕНЬ	1. Підготовка даних про виробничу діяльність за I квартал 2013 року. 2. Взяти участь у конкурсах професійної майстерності серед учнів 3. Ознайомлення учнів з основними вимогами Положення про ДКА. 4. Перевірка підготовки матеріалів до ДКА. 5. Перевірка роботи гуртків технічної творчості. 6. Проведення спільно з практичними психологами діагностики рівня професійної та методико-психологічної підготовки майстрів виробничого

	навчання. 7. Контроль за якістю виконання робочих навчальних програм з професійно-практичної підготовки. 9. Інструктаж з охорони праці. 10. Затвердження планів уроків виробничого навчання.
ТРАВЕНЬ	1. Перевірка рівня готовності матеріалів до ДКА. 2. Організація підготовки матеріально-технічної бази та комплексно-методичного забезпечення навчальних майстерень, лабораторій до нового навчального року. 3. Проведення заняття школи молодого майстра виробничого навчання. 4. Затвердження планів уроків виробничого навчання. 5. Погодження планів виробничого навчання, складених майстрами виробничого навчання на місяць. 6. Участь у конкурсах професійної майстерності серед учнів 7. Контроль за якістю виконання робочих навчальних програм з професійно-практичної підготовки. 8. Перевірка журналів виробничого навчання щодо виконання робочих навчальних програм, дотримання єдиних вимог до ведення ділової документації. 9. Взяти участь в роботі державної кваліфікаційної комісії. 10. Організація роботи серед майстрів виробничого навчання по формуванню контингенту навчальних груп та виконання плану державного замовлення. 11. Підготовка даних про виконання плану навчально-виробничої діяльності ПТНЗ за II семестр.
ЧЕРВЕНЬ	1. Перевірка журналів виробничого навчання щодо виконання робочих навчальних програм, дотримання єдиних вимог до ведення ділової документації. 2. Організація роботи серед майстрів виробничого навчання по формуванню контингенту навчальних груп та виконання плану державного замовлення. 3. Підготовка навчально-матеріальної бази та комплексно-методичного забезпечення професій до нового навчального року. 4. Презентація інноваційних проектів майстрів в/н

АЛГОРИТМ РОБОТИ СТАРШОГО МАЙСТРА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НА МІСЯЦЬ

Тижні	Час	Понеділок	Вівторок	Середа
I тиждень	8 – 9	Перевірка готовності інструментальної комори	Перевірка організації занять в навчальних майстернях	Відвідування і аналіз уроків виробничого навчання
	9 – 10			
	10 – 11	Відвідування і аналіз уроків виробничого навчання	Робота з документами	
	11 – 12			
	12 – 13		Контроль якості робіт учнів	
	14 – 15	Перевірка робочих навчальних програм у майстрів виробничого навчання	Підготовка до наради у директора	Робота з майстрами виробничого навчання по складанню планів виробничого навчання на наступний місяць
	15 – 16		Нарада у директора	
16 – 17		Бесіди з учнями	Контроль за роботою гуртків технічної творчості	
II тиждень	8 – 9	Перевірка зберігання інструменту і готової продукції	Перевірка стану охорони праці і виконання протипожежних заходів	Семінар старших майстрів при НМК ПТО
	9 – 10			
	10 – 11	Відвідування і аналіз уроків виробничого навчання	Надання допомоги майстрам виробничого навчання у складанні переліків з навчально-виробничих робіт	
	11 – 12			
	12 – 13			
	14 – 15	Перевірка організації стану робочих місць учнів і майстрів виробничого навчання	Підготовка до наради у директора	
	15 – 16		Нарада у директора	
16 – 17	Робота в гуртожитку			
III тиждень	8 – 9	Відвідування і аналіз уроків виробничого навчання	Контроль за проходженням виробничої практики учнів	Відвідування і аналіз уроків виробничого навчання
	9 – 10			
	10 – 11			
	11 – 12	Контроль за виконання планів виробничої діяльності навчальних груп	Складання графіку проведення кваліфікаційних пробних робіт	Школа майстрів (спільно з заступником директора з НВР)
	12 – 13			
	14 – 15	Спільна робота з директором	Підготовка до наради у директора	Робота на базовому підприємстві
	15 – 16	Організація роботи по підготовці та проведенню конкурсів майстерності (учнів, майстрів)	Нарада у директора	
16 – 17	Бесіди з учнями			
IV тиждень	8 – 9	Відвідування і аналіз уроків виробничого навчання	Вивчення досвіду роботи майстрів виробничого навчання. Проведення підсумків огляду навчальних майстерень	Відвідування і аналіз ходу виробничої практики учнів
	9 – 10			
	10 – 11			
	11 – 12			
	12 – 13			
	14 – 15	Робота по забезпеченню майстерень матеріалами, заготовками, інструментами	Підготовка до наради у директора	Перевірка облікової документації майстрів виробничого навчання
	15 – 16		Нарада у директора	
16 – 17	Профспілкові збори	Контроль за організацією роботи технічних гуртків технічної творчості	Робота в гуртожитку	

Тижні	Час	Четвер	П'ятниця		
I тижень	8 – 9	Перевірка організації занять в навчальних майстернях	Перевірка готовності учнів до занять. Лінійка.		
	9 – 10		Відвідування і аналіз уроків виробничого навчання		
	10 – 11				
	11 – 12				
	12 – 13	Організація роботи по догляду і ремонту обладнання навчальних майстерень	Перевірка готовності майстерень на наступний тиждень		
	14 – 15				
	15 – 16				Інструктивно-методична нарада з майстрами
	16 – 17	Розроблення плану стажування майстрів виробничого навчання			
II тижень	8 – 9	Перевірка журналів професійно-практичної підготовки щодо тематичного оцінювання	Перевірка готовності учнів до занять. Лінійка.		
	9 – 10	Відвідування і аналіз уроків виробничого навчання	Відвідування і аналіз уроків виробничого навчання		
	10 – 11				
	11 – 12				
	12 – 13	Контроль за роботою чергових по училищу, роботою їдальні	Перевірка готовності майстерень на наступний тиждень		
	14 – 15		Інструктивно-методична нарада з майстрами виробничого навчання		Планування роботи по удосконаленню матеріально-технічної бази майстерень училища
	15 – 16				
	16 – 17	Робота по наданню допомоги майстрам виробничого навчання			
III тижень	8 – 9	Робота з документацією	Перевірка готовності учнів до занять. Лінійка.		
	9 – 10		Перевірка готовності майстерень на наступний тиждень		
	10 – 11				
	11 – 12	Вивчення роботи атестує мого майстра виробничого навчання ...			Робота по організації тематично-перевірних робіт по розділах програми
	12 – 13		Контроль за веденням журналів		
	14 – 15				
	15 – 16	Заняття з майстрами виробничого навчання			Участь в зборах учнів по групах
	16 – 17		Участь в роботі методичних комісій		
IV тижень	8 – 9		Підведення підсумків змагань між групами	Перевірка виконання навчальних планів і програм за місяць	
	9 – 10	Перевірка готовності учнів до занять. Лінійка.			
	10 – 11				
	11 – 12		Робота з навчально-методичною літературою в плані самоосвіти	Відвідування і аналіз уроків виробничого навчання	
	12 – 13	Перевірка санітарного стану майстерень, їх естетичного оформлення			
	14 – 15				Інструктивно-методична нарада з майстрами виробничого навчання
	15 – 16		Робота з учнями загальноосвітньої школи в майстернях училища.		
	16 – 17	Педрада		День профорієнтації	

МОНІТОРИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В РОБОТІ СТАРШОГО МАЙСТРА

Моніторинг- це система неперервного і тривалого спостереження, контролю, оцінювання стану речей, також прогнозування на підставі отриманих об'єктивних даних динаміки і основних тенденцій подальшого розвитку.

Моніторинг:

- засіб вироблення нової інформації ;
- постійне відстеження процесу ;
- база для прийняття і коригування управлінських рішень.

Напрямки моніторингових досліджень

1. Моніторинг стану професійно-практичної підготовки

Що досліджується:

- навчальний план, програма;
- вимоги до професійно-практичної підготовки;
- комплексно-методичне забезпечення професії;
- урок як основна форма організації навчального процесу (типи, види, форми організації навчальної діяльності учнів);
- методи та методики;
- активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- розвиток мотивів та інтересів до навчання;
- контрольна та стимулююча оцінка діяльності майстра виробничого навчання;
- система оцінювання;
- контроль процесу викладання та керівництво ним;

Що потрібно для дослідження:

- 1.Дібрати критерії оцінювання навчально-виробничого процесу.
- 2.Визначити рівні викладання та їх показники.
- 3.Дібрати засоби оцінювання (методи діагностування, пам'ятки,схеми,анкети).

Методи досліджень:

- спостереження та аналіз уроків;
- вивчення навчально-плануючої та навчально-методичної документації;
- вивчення комплексно-методичного забезпечення професії;
- проведення контрольних зрізів знань, перевірочних робіт;
- бесіди з майстром виробничого навчання;
- анкетування учнів.

2.Моніторинг професійної компетентності майстра виробничого навчання

Що досліджується:

(складові професійної компетентності:загальнокультурна та духовна, загально-педагогічна, фахова, методична, психологічна, дослідницько-творча)

- фахові знання, уміння та навички з професії;
- знання основ педагогіки, психології;
- рівень володіння методикою викладання;
- уміння використовувати професійний і новаторський досвід, методичне новаторство, власні інноваційні знахідки, інноваційні педагогічні та виробничі технології;
- особисті професійні якості(здатність до творчості, імпровізації, індивідуальний творчий пошук, неординарність, комунікативність, гуманізм, демократизм, організаторські здібності);
- результативність навчання;
- ставлення до педагогів;
- оцінка якості своєї педагогічної діяльності;
- готовність до самоосвітньої діяльності.

Що потрібно для дослідження:

1.Дібрати критерії оцінювання професійної компетентності майстра виробничого навчання.

2.Визначити рівні професійної компетентності майстра виробничого навчання.

3.Дібрати засоби оцінювання(спостереження, анкетування, бесіда, тестування, педагогічний аналіз, самооцінка, аналіз отриманих результатів, якісний і кількісний аналіз результатів).

Методи досліджень:

- спостереження та аналіз уроку;
- аналіз якості знань , умінь та навичок учнів;
- вивчення та порівняння поточного, тематичного, підсумкового оцінювання навчальних досягнень учнів в журналі, результатів поетапних, державних кваліфікаційних атестацій;
- поаспектний аналіз усіх сторін діяльності майстра виробничого навчання.

3.Методика моніторингу якості професійно-практичної підготовки

- визначення навчальних груп, з яких цікавлять результати;
- визначення часових проміжків дослідження (контрольні, тематичні атестації, перевірочні роботи);
- написання таблиці навчальних досягнень учнів;
- вирахування середнього балу;
- побудувати загальний графік і для кожної групи діаграму;
- відстеження динаміки розвитку знань, умінь та навичок учнів з конкретних професій.

4.Узагальнення результатів моніторингу

- доповідна записка;
- наказ;
- узагальнення досвіду роботи.

РОЛЬ СТАРШОГО МАЙСТРА В ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ЗА ПРОВЕДЕННЯМ УРОКІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Важливою функцією старшого майстра є контроль за станом уроків виробничого навчання, за якістю знань, умінь та навичок, засвоєних учнями, а також надання конкретної допомоги майстрам виробничого навчання в удосконаленні їхньої роботи.

Призначення контролю полягає в аналітичній оцінці досягнутих результатів, в оцінці організаторів освітнього процесу, в коректуванні поведінки і діяльності, у формуванні каналів прямого і зворотного зв'язку учасників цього процесу.

Контроль за діяльністю майстрів виробничого навчання як конкретна педагогічна система включає п'ять структурних компонентів: мету, зміст контрольованої інформації, ♦ засіб контролю, контролюючий і контрольований.

Мета контролю, що здійснюється старшим майстром, полягає у визначенні стану якості освіти на різних тимчасових етапах навчального процесу; виявленні відповідності якості меті підготовки; використанні результатів контролю для управління діяльністю тих хто навчається.

Зміст контрольованої інформації повністю відповідає меті навчання, трансформованій в зміст освіти. Оскільки від ступеня обґрунтованості і узгодженості мети навчання (для чого вчити), і змісту навчання (чому вчити) багато в чому залежить якість професійної підготовки.

Засоби контролю, які використовує в своїй діяльності старілий майстер, -це різні контрольні завдання, запитання, практичні задачі, реалізовані через різні види, форми і методи контролю, що відповідають меті і умовам оптимізації процесу контролю.

Контролюючий і контрольований - два взаємопов'язаних компоненти системи, причому контрольований розглядається в якості не тільки об'єкту, але і суб'єкту діяльності.

Основними методами контролю виробничого навчання для старшого майстра є

1. Контроль за роботою майстрів виробничого навчання, відрізняється різноманітністю форм і методів проведення. До них відносяться:

> вивчення плануючих, поточних і звітних документів, що характеризують стан навчального процесу;

> спостереження за організацією і проведенням уроків виробничого навчання в майстернях училища;

> забезпечення уроків виробничого навчання інструментами і матеріалами;

> спостереження за організацією і проходженням виробничого навчання і виробничої практики в умовах виробництва;

> обговорення докладів майстрів виробничого навчання на засіданнях методичної комісії, педагогічних радах;

> обговорення звітів майстрів виробничого навчання на інструктивно-методичних нарадах;

> відвідування уроків з подальшим їх аналізом як за змістом, так і за методикою проведення.

2. Контроль за роботою учнів під час виробничого навчання старший майстер здійснює у наступній формі:

> фронтальних і індивідуальних опитувань, заліків, тестів, індивідуальних бесід;

> безпосереднього спостереження за роботою групи в цілому; , > спостереження за поточною роботою;

> перевірки якості робіт;

> перевірки кваліфікаційних пробних робіт.

Особливу увагу слід звернути на правильний розподіл обов'язків контролю за навчально-виробничим процесом між адміністрацією і членами педагогічного колективу. Належна узгодженість дозволяє встановити єдиний підхід до оцінювання роботи майстрів виробничого навчання, пред'являти однакові вимоги до них.

Контроль проводиться за планом, що складається старшим майстром на початку року і затверджується директором училища.

В цьому плані передбачено, хто з працівників училища і в якому порядку проводитиме поточну перевірку роботи майстрів виробничого навчання, досвід кого з них потрібно вивчити і яка основна мета цього вивчення, і з якими питаннями організації і методики проведення виробничого навчання належить ознайомитися більш детально. Для цього складається графік відвідування адміністрацією училища занять виробничого навчання.

Організація внутріучилищного контролю за станом професійної підготовки учнів необхідна. В одному випадку задача контролю роботи майстрів виробничого навчання - виявити кращий досвід роботи, щоб зробити його надбанням всього педагогічного колективу, в іншому випадку - надати допомогу молодому майстру, в третьому - показати шляхи удосконалення для проведення уроків.

Незаперечною перевагою колективного контролю є те, що він допомагає майстрам вчитися один у одного, обмінюватися досвідом. Тільки навчившись аналізувати роботу іншого, можна віддати собі належне у власній діяльності, підійти до неї критично, зробити необхідні висновки.

Видами контролю, що здійснюється старшим майстром є:

- > виконання навчальних робочих програм і планів виробничого навчання, відповідність виконаних робіт переліку навчально-виробничих робіт, заповнення журналу обліку виробничого навчання, наявність плану уроку, індивідуального плану роботи майстра;
- > методика проведення і зміст вступного, поточного і заключного інструктажу;
- > перевірка якості професійних знань, умінь і навиків учнів,
- > контроль за організацією виробничого навчання в майстернях училища;
- > виконання учнями норм виробітку, наповнюваність оцінок і облік відвідування, а також відпрацювання кожним учнем всіх тем програми;
- > поряд з цим слід перевірити систематичність інструктажів з правил охорони праці та обліку цих знань в учнів.

Для фіксації результатів перевірок можна розробити різні карти контролю, в яких відображається: дата; П.І.П. майстра виробничого навчання; група; кількість присутніх; відповідність теми уроку програмі; наявність плану уроку; організація робочого місця майстра; організація робочих місць учнів; забезпечення навчального процесу; дотримання техніки безпеки; відповідність записів у журналі обліку виробничого навчання темі уроку.

Спостерігаючи за ходом занять, старший майстер:

- > звертає увагу на науковий рівень, повноту і послідовність викладу навчального матеріалу, його доступність, висвітлення передових методів праці;
- > встановлює, чи зрозуміла учням мета заняття, чи дотримуються основні педагогічні вимоги.

Таким чином, організовуючи внутріучилищний контроль за роботою майстрів виробничого навчання, старший майстер прагне, щоб він був:

- > всеосяжним - охоплював всі сторони професійної підготовки учнів;
- > систематичним - був регулярною системою контролю;
- > цілеспрямованим - передбачав здійснення конкретних задач;
- У об'єктивним - висвітлював істинний стан навчального процесу;
- > дієвим - сприяв успішному вирішенню задач щодо підготовки кваліфікованих робітників.

Найважливіше у внутріучилищному контролі - перевірка якості навчання. Про якість професійних знань, умінь і навиків найповніше свідчать результати перевірочних робіт. На нараді майстрів виробничого навчання детально аналізується зміст робіт, їх відповідність вимогам програми і рівню кваліфікації; якість умінь і навиків; успішність учнів; виконання кількісних показників роботи; причини відставання окремих учнів.

В результаті всебічного контролю старший майстер отримує необхідну інформацію про всі напрямки навчально-виробничої діяльності училища; аналізує її; коректує діяльність майстрів виробничого навчання; надає їм необхідну методичну допомогу і тим самим сприяє

підвищенню кваліфікації і зростанню педагогічної майстерності, а одночасно і стимулює їх роботу.

Аналіз уроку виробничого навчання

Готуючись до відвідування уроку виробничого навчання, визначити мету відвідування, уточнити тему і мету уроку, ознайомитись з програмою виробничого навчання, навчальною та методичною літературою по даній темі уроку. Головним критерієм оцінки уроку виробничого навчання є якість знань, умінь та навичок, набутих учнями на уроці.

Після відвідування заняття старший майстер повинен продумати і сформулювати висновки із своїх спостережень, а потім розібрати хід і результати заняття з майстром виробничого навчання. При цьому доцільно спочатку надати майстру можливість висловити свою думку про якість і результат заняття, про його упущення. Після цього керівник дає оцінку заняття і роботи майстра, відмічає позитивні сторони та недоліки уроку, пояснює причини останнього, аргументує свої висновки і пропозиції, вказує на способи покращення виробничого навчання учнів. Результати відвідування уроків фіксуються в журналі аналізу роботи майстрів виробничого навчання. Корисно, аби про результати аналізу відвіданих занять інформувалися всі майстри виробничого навчання закладу.

Важливим питанням аналізу уроку виробничого навчання є його програма, яка багато в чому залежить від мети відвідування, педагогічного досвіду перевіряючого, організаційних умов і ряду інших моментів. У практиці контролю найчастіше використовується цільовий (тематичний) і загальний аналіз уроків, причому загальний переважає. Тому основу організації і методики контролю та аналізу уроку можна розглядати на схемі загального аналізу, враховуючи, що вона включає всі компоненти, що можна використати при цільовому тематичному аналізі.

Орієнтована схема загального аналізу уроку виробничого навчання

• *Загальні умови і обстановка проведення уроку:*

- забезпеченість наочними посібниками, ТЗН та іншими дидактичними засобами;
- наявність необхідного обладнання, інструменту, їх стан;
- стан робочих місць учнів і майстрів;
- санітарно-гігієнічний стан навчальних майстерень, робочих місць учнів;
- дотримання правил безпеки праці.

• *Зміст і методика вступного інструктування учнів:*

- правильне визначення мети уроку;
- раціональність структури, дозування часу та організація проведення;
- методика пояснення і показ трудових прийомів і процесів;
- закріплення прийомів учнями;
- методика використання наочних посібників, технічних засобів навчання, навчально-технічної документації;
- способи вирішення виховних задач;
- відображення сучасних досягнень техніки і технології, передових прийомів праці;
- способи розвитку інтересів і пізнавальної активності учнів;
- організація і методика і закріплення матеріалу вступного інструктування;
- економічні показники, питання енергозбереження;
- критерії оцінювання, пост якості;
- ступінь засвоєння учнями матеріалу вступного інструктажу.

• *Поточне інструктування учнів майстром:*

- відповідність вправ вимогам програми, правильність вибору навчально-виробничих робіт;

- планомірність обходу робочих місць учнів, охоплення учнів поточним інструктуванням, своєчасність надання допомоги;
- методика і організація контролю і прийоми виконання робіт, об'єктивність оцінок;
- зміст і методика колективного поточного інструктажу: групового і бригадного;
- зміст, організація і методика індивідуального інструктажу;
- питання охорони праці.

• **Робота учнів:**

- усвідомлення, ступінь самостійності, вміння виконувати, самоконтроль, правильність прийомів і способів праці.

• **Організація занять, поведінка учнів:**

- своєчасність і організованість початку уроку;
- організованість роботи учнів, використання робочого часу;
- відношення учнів до роботи: інтерес, активність, акуратність, трудова дисципліна;
- організованість майстра в роботі, педагогічний такт, рівень професійної кваліфікації.

• **Зміст, організація і методика заключного інструктування учнів:**

- повідомлення про досягнення мети уроку;
- підведення підсумків і аналіз виконання навчально-виробничих завдань бригадами в цілому; розбір типових помилок і характерних недоліків, шляхи їх попередження і усунення, аналіз затрат робочого часу, співвідношення оцінок, об'явлення теми слідуючого уроку, видача домашнього завдання

Постійний контроль з боку керівництва навчальним закладом сприяє розширенню світогляду педагогічних працівників, зростанню їх педагогічної майстерності та загальної культури, розвитку інтелектуальних й моральних якостей, підвищенню рівня їх розвитку. Контроль сприяє систематизації навчальної роботи, реалізації конкретних заходів з удосконалення навчально-виховного процесу, прийнятих за результатами контролю. Однак, актуальним сьогодні є проблема демократизації контролю.

Етичні правила контролю:

Контролюючому не варто обговорювати невдалі моменти на негативні наслідки роботи колеги під час бесід з третіми особами. Помилки та недоліки можуть мати тимчасовий характер, а тому не слід створювати негативний образ колеги в очах оточуючих.

Повідомлення колективу про результати контролю - це перший вихід інформації про контроль, раніше відомої лише контролюючому та підконтрольному. Необхідно наперед повідомити колегу, якого контролювали, про зміст повідомлення за результатами контролю. Те, що в повідомленні викличе його заперечення, не повинно виноситися на загальне обговорення колективу.

Під час контролю перевіряючий повинен досконало розібратися в особливостях навчальних груп та реальних навчальних можливостей учнів, перш ніж винести на судження колективу свої висновки про результати роботи колеги.

В основу контролю завжди мають бути покладені співставлення результатів роботи одного і того ж самого майстра в різні періоди навчального року; співставлення результатів роботи різних педагогів в -однакових умовах контролю з урахуванням відмінностей у навчальних можливостях учнів, але ж ніяк не порівняння результатів роботи того, а також з роботою будь-яких інших майстрів виробничого навчання, не задіяних у даній ситуації контролю.

Під час контролю ініціатива повністю належить тому, кого контролюють. Він повинен повністю показати свої знання та вміння, тому не слід втручатися в його дії, нав'язувати йому свій аналіз уроку, вимагати від нього суворо фіксованої послідовності обговорення, часто перебивати його запитаннями, дозволяти собі різкі висловлювання, передчасні оцінки тощо.

Висновки контролюючого повинні бути досконало обґрунтованими та витікати з реальних дій та фактів, які мали місце. Повідомляти про свої висновки слід у тактовній формі. Висновки про результати контролю не повинні звучати категорично. Контролюючий повинен демонструвати високу культуру та компетентність з питань, що підлягають контролю.

Критерії оцінювання діяльності майстра виробничого навчання

Прізвище, ім'я, по-батькові

Критерії, показники	Рівень(кількість балів)				Примітка
	Високий (виконано повністю)	Середній (виконано частково)	Низький (виконано недостатньо)		
1. Ведення облікової та звітної документації, виконавча дисципліна					
1. План роботи майстерні та стан його виконання	3	2	1		
2. Наявність і стан навчальної документації	3	2	1		
3. Ведення журналів виробничого навчання	3	2	1		
4. Методичне забезпечення практичної підготовки	3	2	1		
5. Наявність та ведення паспорта комплексно-методичного забезпечення	3	2	1		
6. Систематизація дидактичного матеріалу та навчального обладнання	3	2	1		
7. Дотримання трудової дисципліни	3	2	1		
8. Рівень виконавчої дисципліни	3	2	1		
9. Виконання вимог охорони праці	3	2	1		
2. Професійна компетентність					
1. Володіння змістом навчального матеріалу	3	2	1		
2. Володіння практичними вміннями	3	2	1		
3. Володіння формами і методами навчання	3	2	1		
4. Володіння формами і методами контролю знань, вмінь та навичок учнів, дотримання критеріїв оцінювання навчальних досягнень	3	2	1		
5. Якість навчальної діяльності на відвіданих уроках	3	2	1		
6. Застосування регіонального компонента з професії	3	2	1		
7. Розвиток творчого мислення на уроках	3	2	1		
8. Застосування нових педагогічних технологій	3	2	1		
9. Відзнаки за роботу:					
- по навчальному закладу	3	-	-		
- від обласного управління	3	-	-		
- від Міністерства освіти і науки	3	-	-		
10. Участь в роботі семінарів, наукових конференцій, конкурсах та ін., що проводяться вище стоячими освітніми установами	3	2	1		
3. Самоосвіта та підвищення кваліфікації					
1. Участь в роботі педагогічних рад, семінарів, творчих груп, майстер-класів	3	2	1		
2. Відкриті уроки	3	2	1		
3. Робота за індивідуальним проектом (темою) в рамках методичної проблеми навчального закладу	3	2	1		

4. Активність в роботі методичної комісії	3	2	1	
5. Результати методичної та професійної виставки.	3	2	1	
6. Виготовлення навчально-інформаційної друкованої продукції для уснів, науково-практичних розробок та ін.	3	2	1	
7. Підвищення кваліфікації, стажування	3	2	1	
8. Участь учнів в конкурсах фахової майстерності та результативність	3	2	1	
3. Організація навчальної та позаурочної роботи в групі				
1. Рівень успішності учнів /процент якості знань та вмінь/	3(50%8-12")	2(25%8-12")	1(10%8-12")	
2. Дисципліна і активність учнів на уроках	3	2	1	
3. Диференційований підхід в процесі навчання	3	2	1	
4. Виробнича діяльність групи	3	2	1	
2				
5. Позаурочна робота з професії, гурток технічної творчості	3	2	1	
6. Участь в профорієнтаційній роботі	3	2	1	
7. Педагогічний такт	3	2	1	
8. Комунікативні якості	3	2	1	
9. Робота з групою				
- збереження контингенту групи	3	2	1	
- планування виховної роботи в групі та виконання заходів	3	2	1	
- відсутність серйозних випадків порушень навчальної та трудової дисципліни учнями	3	2	1	
- різноманітність форм виховної та позакласної роботи, що сприяє самореалізації кожного учня	3	2	1	
- участь групи в загальних заходах навчального закладу	3	2	1	
- рейтинг групи	3	2	1	
4. Стан навчально-матеріальної бази				
1. Дотримання санітарно-гігієнічних, протипожежних норм і охорони праці	3	2	1	
2. Дотримання правил обліку і зберігання обладнання	3	2	1	
3. Естетичне оформлення майстерні, стан наочних посібників	3	2	1	
Сума (самооцінка/адміністрація)				

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ШКОЛИ МОЛОДОГО МАЙСТРА

ПЛАН РОБОТИ
ШКОЛИ МОЛОДОГО МАЙСТРА В/Н (зразок)

Мета: надання майстрам в/н – початківцям методичної допомоги у розв’язанні першочергових проблем, подоланні труднощів, з якими зустрічаються молоді педагогічні працівники, з метою підтримання їхньої творчої наснаги, бажання плідно працювати.

Розглядаються питання організації роботи майстра виробничого навчання з планування, підготовки до занять, створення комплексного методичного забезпечення професій, системи роботи майстра з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, впровадження інтерактивних технологій, інноваційних виробничих технологій та обладнання. Молоді педагоги ознайомлюються також з нормативно-правовими документами у сфері професійно-технічної освіти. З усіх питань для слухачів Школи підготовлено роздатковий матеріал на паперових та електронних носіях.

ПЛАН РОБОТИ

школи молодого майстра в/н на 20__-20__ н.р.

Місяці 20__ - 20__ н.р.	Молодий майстер в/н (працює 1 рік)	Молодий майстер в/н (працює 2 рік)	Молодий майстер в/н (працює 3 рік)
вересень	Круглий стіл з питань адаптації молодих фахівців у педколективі. Вивчення нормативно-правової бази. Ведення документації майстра в/н. програма вивчення труднощів в роботі молодих майстрів. Засідання молодих майстрів.		
жовтень	Сучасний урок. Вимоги та організація уроку. <i>Пам'ятка молодому майстру.</i>	Виховна робота. Складання характеристики та паспорту групи з урахуванням вікових особливостей учнів.	Атестація. Вимоги до кваліфікації педагогічних працівників.
листопад	Вміння контролювати групу. Вибори активу групи. Участь у виховних заходах. <i>Методичні рекомендації.</i>	Моніторинг в освітньому закладі. Критерії та показники оцінки якості навчання та виховання.	Основи цілеполагання уроків виробничого навчання.
грудень	Види аналізу уроку. Самоаналіз уроку як засіб підвищення його ефективності.	Нестандартні форми навчання. <i>Пам'ятка молодому майстру.</i>	Спілкування як важливий компонент успішної роботи майстра. Засідання молодих майстрів.
січень	Самоосвіта – краща освіта педагога. <i>План самоосвіти майстра.</i>	Позаурочна робота. Банк даних по позаурочній роботі.	Попередження невстигаючих. <i>Методичні рекомендації.</i>
лютий	Тиждень спецдисциплін. Відвідування відкритих уроків. Засідання молодих майстрів.		
березень	Емоційна стійкість	Психологія	Успішність

ень	майстра в/н.	спілкування на уроці. <i>Поради психолога.</i> <i>Тренінги.</i>	педагогічної діяльності.
квіт ень		Практичне впровадження майстрами- початківцями нових педагогічних технологій та інновацій.	Мультимедіа в професійно-технічній освіті. Переваги та недоліки.
трав ень	Бенефіс молодого майстра.	Методична виставка робіт.	Засідання молодих майстрів. Круглий стіл «Мої педагогічні знахідки»
	Круглий стіл: «Від мудрого наставника до творчого молодого майстра в\н»		

Протягом року:

- організація допомоги в проведенні перших уроків
- надання допомоги у виборі теми самоосвіти
- робота в МК
- надання консультацій з приводу:
 - створення комплексного методичного забезпечення професій
 - системи роботи майстра з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності
 - впровадження інтерактивних технологій, інноваційних виробничих технологій та обладнання
- розробка тем
- проектування уроків
- відвідування уроків досвідчених майстрів в/н

Перелік методичного портфолію майстра в\н, який атестується

1. Анкета
2. Самоаналіз педагогічної діяльності.
3. Опис педагогічного досвіду.
4. Додатки до педагогічного досвіду (схеми, таблиці, діаграми тощо).
5. Цикл уроків за темою «...» для ...професії, або цикл нетрадиційних уроків, або цикл уроків, розроблених за технологією в..... (У змісті уроків обов'язково відобразити провідну ідею досвіду.)
6. Матеріали виступів на методичних заходах.
7. Авторські методичні розробки (програми, дидактичні матеріали, методичні розробки)
8. Матеріали публікацій
9. Фотоматеріали.
10. Ксерокопії грамот, нагород.
11. Інші здобутки (за бажанням).